

Prirediti se mislijo predavanja iz higijene, vzgojstva in gospodinjstva ter k temu pritegniti prvovrstne moči. Ako bodo pripuščale zmotne razmere in druge okoliščine, bi se enkrat otvoril gospodinski tečaj za učitelje osnovnih in meščanskih šol ter učitelje ženskih ročnih del.

Tako bomo šle naprej po začrtani poti, ne ozirajoč se na polena, ki nam lete pod noge.

Ponosni smo lahko na enotnost in moč našega Udruženja, ki mu sličnega ni v državi in me učitelje bi bile zadnje, ki bi hotele z netovariškim ravnanjem organizaciji kaj škodovati. Tudi se ne bo z naše strani nikdar odobraval, ako bi ga kdo zanemarjal v priporoču kakšnega drugega društva.

Ponovim jim še enkrat, ne boite se, če združene delujemo; naš smoter je delovati za narodov blagor, da podpiramo z našim društvom čimbolj cilje UJU.

Književnost in umetnost.

Fran Zupan:

UMETNISKE RAZSTAVE.

Letošnje leto je eno najplodnostnejših v umetniškem oziru. Vrši se razstava za razstavo, imeli smo Dolinar-Bucikovo kolektivno razstavo, Jama-Zajčev, dvoje razstav v Mariboru. A se daj je poln umetniški paviljon skulptur Meštroviča. Klub »Mladih« ima lepo originalno izložbo v Akademskem domu za Unionom. In zopet je na vidiku kolektivna izložba vseh slovenskih umetnikov, takoj ko se ta zatvori.

Opozoril bi tu le na Meštrovičovo razstavo, ki jo je priredil odbor »Naš rodne galerije« in se ni bal ogromnih stroškov, da pokaže narodu kaj zmore njen sin — svetovni mož in objednem dvigne z njo duševni nivo širokih plasti naroda. Vsi umotvorci so že znani v svetu iz razstav v Londonu, Rimu, Parizu, Berlinu, Dunaju, Antverpi itd. Razstavo prenese Meštrovič takoj po zaključitvi v Ameriko — New York — znamenito delo »Križani« predstavlja trpljenje našega naroda med svetovno vojno. »Spomini« iz dobe Kosovskega hrana, je nam podaril mojster pred leti, ko se je osnovala naša galerija umetnosti. In druga dela, kdo bi jih mogel natančneje oceniti.

V Akademskem domu za Unionom sta razstavila na četrti klubovi razstavi »Mladih« člana brata Kralj. Sta tipična predstavljata naše mlade umetnosti, umetniško priznana. Vsa dela slikarska in kiparska se odlikujejo po svojem odločnem izrazu. Interesantno je zasnovan in poslikan strop dvorane od Kralja — starejšega.

Važna je tudi zbirka umetnin »Naš rodne galerije« v Kresiji, ki raste od dne do dne in jasno predstavlja naš umetniški razvoj takozvane impresionistične dobe. Končno še umetnine v muzeju v pritlični dvorani, ki se morajo v doglednem času združiti z našo »galerijo«.

Nove knjige in druge publikacije

— kpl Josip Kostanjevec: Zbrani spisi. 1. zvezek. Samozaložba: Josip Kostanjevec, Maribor, Ob železnici 6, II. nadstropje. Cena posameznim zvezkom 6 Din.

— kpl Jesenske književne novosti Tiskovne zadruge. Za jesenski termin izda Tiskovna zadruga 7 knjig in sicer: Veber, Znanost in vera (Pota in cilji), Čermelj, Materija in energija (Pota in cilji), Hurbana-Vajanski, Leteče sence. Prevod iz slovaščine (Prevodna knjižnica). — Zbrani spisi Podlimbarskega, zv. I. (Slovenski pisatelji). Novačan, Samosilnik. Zbuka novel. Linhart, Zupanova Micka in Veseli dan ali Matiček se ženi (Oder). Veliki Sienkiewicz ilustriran roman Z ognjem in mečem, ki je izhajal v snopiščih je dotiskan in bo v jeseni prišel v knjigarne kot enotna knjiga. Za božično književno serijo, ki bo prav bogata, so tudi že vse knjige v tisku.

Ocene.

Veber Fr.: Znanost in vera. Vedešlovna študija. Pota in cilji, zv. 15.—16. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani 1923. Str. 254. Mehko vezana knjiga velja 65.— Din po pošti 1.50 Din več. Za kongres jugoslov. učiteljstva, ki bo te dni zborovalo v Ljubljani, je izdala Tiskovna zadruga za vsakega izobraženca zanimiv spis: Znanost in vera. V njem podaja avtor psihološko analogijo znanstvenega in verskega mišljenja in gradi na tej analizi glavne zakonite razlike med znanstvom in verstvom. Zato ima spis tri dele: v prvem

razpravlja o znanstvenem, v drugem o verskem mišljenju, v tretjem pa o razmerju med znanostjo in vero. Pri tem se pisatelj dotakne tudi vprašanja, kako mesto zavzema napram znanosti, religiji in konfesiji umetnost, ki mu leži nekako na sredi med znanostjo in religijo. Knjigo prav toplo priporočamo vsem izobražencem, za katere se zgoraj navedena vprašanja, zelo interesantna.

— k Plesničar-Grum: Zemljepis Jugoslavije I. del. — Slovenija — gradivo za 4. šol. leto izide pričetkom šol. leta v Učit. tiskarni, nakar cenj. učiteljstvo že danes opozarjamo. Knjiga je odobrena od poverjeništvu prosvete v Ljubljani in bo najmodernejša izdaja te vrste. Opremljena bo poleg bogate vsebine še s potrebnimi ščikami in slikami ter bo nudila učiteljstvu in učencem mnogo olajšave pri obravnavi zemljepisne snovi naše ožje domovine. Ker ustreza ta knjiga vsem modernim zahtevam metodike tega pouka, jo cenj. učiteljstvu kar najtopleje priporočamo.

— k Josip Kostanjevec: Zbrani spisi. 1. zvezek. V samozaložbi je v tiskarni »Panonia« v Gornji Radgoni izšel te dni prvi zvezek Kostanjevečevih zbranih spisov. — Zvezek obsega 80 strani in pri naša tri pisateljeve prvence, povesti »Na Silvestrov večer«, »Kmetiška ljubezen« in »Škof«. Vsa izdaja je preračunjena na okroglo 40 zvezkov, ki bodo izhajali v mesečnih presledkih po eden ali dva zvezka v 2000 izvodih. Spisi so urejeni kronološko torej tako kakor so nastali. Pisatelj omenja v uvodu »Na pot« — križev pot svojega življenja s katerim je bil čisto zvezan začetek in konec poedinih spisov. Ob koncu namerava izdati poseben dodatek celotni zbirki, pod naslovom »Moje življenje«.

— Toplo priporočamo!

— Izišla je nova učbena knjiga: »История Срба, Хрвата и Словенаца«. Učbenik za učence narodnih škola. Odoben odlukom gosp. Ministra Prosvete O. H. Br. 45.659. Izradio: Jov. P. Jovanović, referent Ministarstva prosvete. Knjiga štampana je hiriličom na srpsko-hrvatskom jeziku u Učiteljskoj tiskarni u Ljubljani. Cena broširane knjige jest 14 Din, tvrdo vezane knjige 16 Din. Naručbe prima: Učiteljska tiskarna, Ljubljana, Franciškanska ulica 6. — Trgovci (knjižare) imaju 25 % popusta.

— Sadržaj: I. Slovenski narodi. — II. Život Slovena u staroj zajedničkoj postojbini. — III. Naseljavaње јужних Словенаца за ослобођење и уједињење. — IV. Оснивање првих држава Срба и Хрвата. — V. Примање хришћанства. — VI. Хрватска, Србија и Босна као самосталне државе. VII. Државно уређење и народни живот у новим постойбинама Срба, Хрвата и Словенаца. — VIII. Опашање Српске државе. — IX. Пропаст српских држава. — X. Словенци, Хрвати и Срби под туђинском управом. — XI. Ратовања између Турака, Мађарске и Аустрије. — XII. Борбе Срба у Србији за ослобођење од Турака. — XIII. Ослобођење Срба, Хрвата и Словенаца од немачке државе. — XIV. Други српски устанак под Милошем Обреновићем. — XV. Црна Гора и Босна под Турцима. — XVI. Благари у Србији и Црној Гори.

Naša gospodarska organizacija.

SOCIALNA USTANOVA UČITELJSTVA SLOVENIJE.

(Poročal t. F. Skuli na pokrajinski skupščini UJU v Ptuj, dne 8. julija 1923.)

Vsak stan bo le takrat vršil svojo nalogo vzorno, kadar bo imel tako socialno stališče, da bo lahko posvetil vso svojo strokovno znanost in delo svojemu poklicu.

Dr. Krek.

Omeniti pa moram kratek finančni efekt. Po mojem mnenju bi štela ustanova do kakih 4500 članov. Vzemimo, da bi plačevali mesečno po 10 Din, kar bi znašalo mesečno 45.000 Din, ali letno 540.000 Din. Bila bi dokaj čedna vsota, s katero bi se dalo mnogo, mnogo storiti. Če bi dajali vsako leto polovico v nekaj nedotakljiv fond, bi narasel ta pri 4% obrestih v 15. letih na skoraj 6 milijonov Din. S primerno paznim in vestnim gospodarstvom pa bi se ta svota lahko potrojila ali celo početrila, kar bi dalo sigurno nad 20 milijonov Din. Kaj bi se vse lahko s tem ukrenilo, se da misliti — in vendar ne bi še usahnili nadaljni viri, ki bi dnevno v nedogledni dobi po novih članih večal ta fond. Druga polovica bi se lahko sproti rabila za eventualne potrebe. S polovičnim mesečnim prispevkom bi lahko plačali pet smrtnih slučajev po 4500 Din. Ker pa je umrljivost članov najnižja 0.3%, najvišja 1.2% — povprečno toraj 0.75%: bi znašala umrljivost pri 4500 članov povprečno 35 letnih slučajev. Vse morebitne eventualnosti si lahko vsak sam izračuna iz teh podatkov. — Nisem mne-

nja, da bi se ne smel fond pred 15. leti načeti, oziroma obresti porabljati, nasprotno, po potrebi z dovoljenjem obnega zbora bi se smele jemati obresti fonda, ker sila in potreba je prvo. Vendar sem uverjen, da bi si zgradili v fondu mogočno zaslonbo za vse čase obstoja učiteljskega stanu.

Vem — čutim že, da bo ta in oni vzdihnil: Sai tega ne moremo, orebloženi smo že, davek, davek! daj in še daj! Kako dolgo pa? — Tovarišstvo, le mirno in preudarno! Ali ne izgine iz Vaših listnic — kaj mesečno, rekel bi skoraj dnevno po 10 Din in še nekaj par tako dostikrat brez haska, brez prave potrebe in ni Vam žal, čez pol ure ne mislite na to. Ali naj Vas ta znesek plaši? Mislite na skupnost, mislite na vse one dobrine, ki jih ima namen prinesiti socialna ustanova, in če imate čut za socialno rešitev perečih stanovskih vprašanj, ne boste mislili na oni davčni znesek, katerega ne boste nikoli v rokah imeli, kakor nimate invalidnega davka. In za slednjega — kdo izmed učiteljstva godrnja pri odtegljaju socialnega davka za trpeče izven kroga našega stanu? Prvoščimo jim to socialno pomoč! Če si pa v danih razmerah sami sebi v svojo lastno korist naložimo socialni davek, ali naj nas to bolj teži od onega, ali naj prevzemo svetopisemski izrek: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!« »Ljubi svojega bližnjega bolj, kakor samega sebe!« — Z izvedbo Suusa bo ustrezno vsemu učiteljstvu. Starejšim se bo na stara leta odvzelo mnogo skrbi in težav z dejansko pomočjo, mlajši, čili, zdravi pa bodo zrl z veseljem v ono dobo, ko bo celotni stan imel v »Suusu« mogočno podlago za vse socialne ugodnosti v težavah in nadlogah. Učiteljski stan bo imel v svojih rokah bogat zaklad, iz katerega bo črpal lek svojim bolečinam.

Povdarjati na moram h koncu zlasti eno, ki se ne sme prezreti — to je »ugodnost časa« v katerem se snuje »Suus«. Važna je danes nizka in ko se zviša, o tem ne dvomim, kakšen zaklad bomo zbrali za ono dobo, ki gotovo pride, bo bode denar polnoveljav. Položimo temelj socialnemu vprašanju sedaj, ko je čas setve, da bo njiva bogato obrodila ob času žetve.

K skleni se par besedi. Kratek razvoj mojhi misli o Socialni ustanovi učiteljstva Slovenije niso namenjene samo delegatom UJU, temveč celokupnemu učitelstvu Slovenije, ker hočem da bi postala socialna ustanova kot dobrina last celokupnega učiteljstva. Zato prav iskreno želim, da bi našla moja skromna izvajanja odmev tudi v organizaciji meščanskega učiteljstva, in pri naših nečlanih. Uresničenje omenjene ustanove smatram posilmal za prvo in najpotrebnejšo rešitev socialnega vprašanja celokupnega učiteljstva. Idejo mi je narekovala nesebična želja pomagati tovarištvu v tugi in bedi. Želim, da bi bilo pri udeleževanju zamišljene ustanove vsako strankarsko ali sebično stališče izključeno tako, kakor ob odprtem grobu drugega tovariša ali tovarišice. Poprimite se ideje, ki postane v najbližnji bodočnosti lahko najlepša, največja altruistično socialna dobrina učiteljstva, nebotičen spomenik inteligenci vašega socialnega pojmovanja.

Objave.

VSE TOVARIŠE IN TOVARIŠICE POZIVAMO DA NAROČAJO IN KUPUJEJO SAMO PRI FIRMAH, KI OGLAŠAJO V NAŠEM LISTU!

III. ljubljanski velesejem.

V dnevih od 1.—10. septembra letos se bo vršil III. Ljubljanski velesejem. Vse kaže, da bo ta prireditel najslajnejša manifestacija našega gospodarskega dela na polju industrije, obrti in trgovine. Posetnik bo tu videl ves naš razvoj, ker bodo razstavljeni izdelki od enostavnih do najbolj kompliciranih v tehle strokah:

Strojna industrija. Izdelki iz železa in jekla, puškarstvo municija. Ostali kovinski izdelki. Poljedelski stroji, poljedelsko orodje. Avtomobili, dvokolesa, pnevmatika, vozovi. Elektrotehnika in razsvetjava. Kozmetika, farmacevtski in kirurški izdelki. Papirna industrija, grafika, kartonažna in pisarniške potrebščine. Polhištvo in stanovanjska oprema. Ostala lesna industrija. Usnje in konfekcija usnja. Tekstilna industrija, tekstilna konfekcija, kožuhovina, perilo, cerkveni paramenti. Klobuki, slamniki, košarstvo, vezene čipke. Lončena roba, majolika, fajence, steklo. Galanterija, bijouterija, draguljarstvo, fina mehanika, optika, gravirji, basarji. Kemična industrija. Industrija živil. Poljedelstvo, Stavarbarstva. Gočala. Razno orodje.

Strojna industrija bo na sejmišču obratovala. Enako lastna velika električna centrala nešteto motorjev in drugih izumov najmodernejših tehnike. Obisk ljubljanskega velesejma je najboljše vzgojno sredstvo, ker tu mladina vidi nazorno, kar se teoretično uči v šoli. Šole plačajo za skupni obisk znižano vstopnino 10 Din za osebo. V sed visokih rezijskih stroškov še večji dopust ni mogoč.

— 50% popust na šolnini za pripadnike učiteljskega stanu na zasebnem učilišču Legat, Maribor. Kakor nam poroča zasebno učilišče Legat v Mariboru, (največja strokovna šola za strojepešje in stenografijo Jugoslavije) uživajo pripadniki učiteljskega stanu pri obisku tečajev 50% popust pri šolnini. Natančneje v inseratnem delu.

Nagrobne fotografije na porcelanu

— Nagrobne fotografije na porcelanu izvajda »Kultura«, zavod za umjetnost, Osijek I. Zastupnici primaju se uz visoku plaću u svim očinama. Gospoda učitelji i učiteljice imaju prednost.

— Vsem g. tovarišem priporočamo solidno domaće narodno podjetje Drago Schwab v Ljubljani. Natančneje glej v današnjem oglasu.

OPOZARJAMO NA SLEDEČE INSERATE V NAŠEM LISTU:

(Druge naše inserate smo navedli v pozdravni kongresni št. Učit. Tov.)

— SREČKO VRŠIČ — Ljubljana, Selenburgova 3. — Modna trgovina.

— BRACKO O. — Ljubljana, Dunajska 12. — Trgovina rokavic, nogavic, parfumov, mila itd.

— SITAR & SVETEK — Ljubljana Sv. Petra c. 13. — Graver.

— V. FROM — Pesnica. — Fromov črtni stroj.

— M. RABIČ — Javornik. — Tvorica žičnih modrocev.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrunkelj. Last in zaš. UJU — poverjen. Ljubljana.

Varujte otroke!

Če so razdrapani že Vaši živeci, obranite pred tem vsaj deco! Otroci naj pijejo le »ŽIKO«!

MERAKL

boje, barve, lak, kit,

email, čopiči

najboljše kakovosti nudi

Medić, Rakovc, Zankl,
d. z.
o. z.

Maribor, Ljubljana, Novisad,
podružnica. centrala. podružnica.